

Mit și interpretare

Ne-a făcut o vizită-fulger, la 18 decembrie 1995, Teatrul Dramatic „Sava Ogneanov” din Ruse, Bulgaria. Am aflat, cu acest prilej, că teatrul a împlinit de curând frumoasa vârstă de 125 de ani, că în 1902 a fost inaugurată eleganta sa clădire, că în 1912 a fost acreditat ca instituție profesionistă, că numele pe care-l poartă este acela al unui mare actor bulgar, iar prestigiul său, recunoscut pe plan național, este în creștere.

Și cum n-ar fi așa dacă teatrul își face un titlu de glorie nu numai din cultivarea unui bogat repertoriu național și universal, la cote de valoare scenică apreciabile, ci și, mai ales, din lansarea în premieră absolută a unor piese noi, scrise de autori bulgari și puse în scenă de tineri regizori școlii la școli înalte din țară și din străinătate? Este tocmai cazul piesei prezentate în scurtul turneu bucureștean, în sala Majestic a Teatrului Odeon, cu care, pare-se, instituția din Ruse a încheiat și un contract de colaborare și schimburi.

Apreciat în țara sa ca poet și dramaturg, Stefan Țanev nu este un necunoscut nici publicului românesc, care a putut vedea una dintre piesele sale semnificative, **Ultima noapte a lui Socrate**, prezentată de Teatrul Levant. Apelul la fapte și personalități istorice, legendare sau mitice, pentru ca, prin intermediul lor, să pună în dezbatere probleme ale contemporaneității, este, se vede, un procedeu predilect al dramaturgului, dacă ne gândim că el a scris și **Cealaltă moarte a Ioanei D'Arc**, precum și două piese inspirate din istoria Bulgariei. Cât despre **Evanghelia secretă a lui Ioan**, jucată acum, să ne gândim că încercarea de a descifra ceva din taina personalității lui Iisus Christos a ispitit-o și pe una dintre tinerele noastre autoare, Alina Mungiu, în premiata și controversata ei piesă **Evangheliștii**, dar și pe mai vârstnicul actor-autor Ion Omescu, în prea puțin cunoscuta sa dramă **Eu și celălalt**. Tema, așadar, circulă.

După propria sa mărturisire, Stefan Țanev a fost multă vreme preocupat de întrebarea „cine a fost Iisus?” și de misterul care a făcut posibilă transformarea unei învățături a iubirii și toleranței într-o armă a urii și războiului. Piesa de față e o expresie a

acestor preocupări (poartă subtitlul „Misterul I”) și se încheie cu însăși întrebarea care a generat-o: „Iisuse, de ce nu ne-ai spus că în numele tău vor fi uciși oameni?”

Până la acest final interogativ, destul de abrupt de altfel, asistăm la o acțiune dramatică desfășurată pe două planuri – planul real și planul mitic –, clar delimitate prin decorul supraetajat construit ingenios, din nuiele și pânză pictată, de scenograful Petio Nacev. În planul real, trei călăi cioplesc de zor la crucile viitorilor răstigniți, în timp ce, în planul mitic, Iisus, Ioan, Iuda și Maria Magdalena discută tensionat prorociriile despre Iisus, faptele acestuia, precum și cele ce se vor întâmpla, într-o alternanță de afirmație și anticipație, începând cu ziua de joi, a Cinei celei de Taină, și continuând cu Vinerea Calvarului, cu moartea și învierea Mântuitorului. Prezența lui Lazăr cel înviat din morți adaugă la argumentație, dar repetatele lui ieșiri și intrări din și într-o trapă ce face, probabil, legătura între cele două planuri capătă un aer derizoriu. Interesant e că Iuda se opune scenariului care anunță că el va trăda, Ioan pare că din aceste anticipații își compune evanghelia, elementul principal al discuției fiind învățătura lui Iisus despre iubirea aproapelui, chiar a dușmanului, și toleranța față de semenii.

Spectacolul se bucură de interpretarea unor actori buni, între care se detașează Svetlozar Nicov, reliefând cu expresivitate și energie figura lui Ioan, Violeta Koleva, care dă sensibilitate și fior dramatic Mariei Magdalena, în timp ce foarte tânărul Hristo Rusev (nume predestinat?) conturează cu simplitate și oarecare patetism dificilul rol al lui Iisus din Nazareth. Cu aceștia, împreună cu Marian Savov, Liubomir Cănev, Ivan Samocovliev și alți câțiva, pe muzica inspirată a lui Flamen Mircev – amestec de ritmuri și intonații moderne și străvechi orientale –, tânărul regizor Boris Pankin a creat un spectacol concis, tensionat și, mai ales, generator de întrebări și reflecții.

MARGARETA BĂRBUȚĂ

MOARTEA UNUI ARTIST

Luni, 29 ianuarie, ora 19. În jurul venerabililor regizori Sorana Coroamă-Stanca și Horea Popescu ne-am adunat, la sediul UNITER, confrăți dornici să-i îmbrățișăm la împlinirea unor ani trăiți în și pentru teatrul românesc. Rând pe rând, Ion Caramitru, S a n d a M a n u , Victor Rebengiț, Mircea Albulescu, Olga Ludorache au reconstituit „scene” din lucrul cu regizorii aflați și azi în plină forță creatoare.

Marian Hudac a intervenit, vorbind despre prietenul său de-o viață, Horea Popescu. Cu harul său comic, actorul ne-a stârnit râsul, preț de vreo trei minute, amintindu-și o viziune la Teatrul Național cu **Ploșnița** lui Maiakovski,

MARIAN HUDAC

prețcută cu ani în urmă. Când burlescul întâmplării cerea un final cu „poantă”, șirul vorbelor s-a frânt. Ezitarea, de câteva secunde, ni s-a părut un artificiu actoricesc și așteptam să gustăm momentul interpretat. Dar strălucitul actor de comedie a căzut ca un personaj dintr-o tragedie clasică, răpus de dușman. Inima, care a vibrat pentru zeci și zeci de întrupări din repertoriul românesc și universal, s-a oprit. Durerea noastră neputincioasă l-a vegheat până când Salvarea a sosit, cu întârziere, să „constate”. A trecut hotarul în neființă cu zâmbetul pe buze, așa cum a trăit 35 de ani sub reflectoarele Teatrului Național, pe platourile Televiziunii sau în studiourile Radio-ului.

Se remarcase într-o strălucită serie a I.A.T.C.-ului din 1961, coleg fiind cu Marin Moraru, Gh. Dinică, Rodica Tapalagă, Traian Stănescu, Dorina Lazăr.

Pe prima scenă a țării are șansa să joace alături de ultimii maeștri din marea falangă a școlii clasice de comedie, de la profesorul său Ion Finteșteanu la Giugaru, Birlic, Costache Antoniu...

Disciplinat și meticolos, deloc înclinat spre șarjă, actorul s-a format și a crescut în rigorile de artă impuse de directoratul lui Zaharia Stancu. Rând pe rând, roluri în piesele **Castiliana**, **Vicleniile lui Scapin** și **Bolnavul închipuit**, în **Cercul de cretă caucazian**, **Fanny**, apoi în **Coana Chirița**, **Danton**, **Căsătoria**, **Ploșnița**, **Zbor deasupra unui cuib de cuci**, **O scrisoare pierdută**, **Bădăranii** și **Ondine**. Câteva titluri dintr-un repertoriu întins, numind partituri care i-au pus în valoare hazul inteligent, replica bine timbrată, cu accente analitice. Și în spectacolele de divertisment ale televiziunii, crochiul său era elaborat, chiar pe un text oarecare.

Merita mai mult, poate, de la publicul pe care l-a respectat, provocându-l totdeauna să rădă sănătos și pe care nu l-a jignit cu vulgarități de replică sau de comportament scenic. În tot ceea ce făcea, era actorul Teatrului Național. Cine l-a văzut în Jupân Lunardo din **Bădăranii** – când amintirea lui Al. Giugaru în rol era încă vie – înțelege ce înseamnă nobilul efort creator al artistului cu personalitate.

IONUȚ NICULESCU